PĀRMAIŅAS TUV PLĀNĀ

Pielikums Nr. 15

Latvijā vakcīnas pret Covid-19 pieejamas jau vairāk nekā gadu. Vieni tās ļoti gaidīja, citi šaubījās, bet kāds joprojām tām neuzticas. Vienaldzīgo nav, bet visi cer, ka valstī strauji apgriezienus uzņēmušais vīruss (vakar ziņots par 11 595 jaunatklātiem inficēšanās gadījumiem) drīz atkāpsies un ļaus turpināt dzīvi ierastajā ritmā. Šajā pielikumā pārdomās par aizvadīto gadu dalās mediķi un procesu vērtē paši tā organizētāji. Apkopotā veidā sniedzam ieskatu arī internetā veiktās aptaujas rezultātos.

Brīvība uz visatļautības robežas

Limbažu poliklīnikas vakcinācijas kabinets darbu sāka pērn 11. janvārī. SIA *Limbažu slimnīca* veselības aprūpes vadītāja **Liene ČESLE** un pneimonoloģe **Ilze UPMALE** teic, ka gads ir pagājis kā vāveres ritenī un to raksturo jauni izaicinājumi, zināšanas un prasmes. Aktīvākajā periodā poti pret Covid-19 saņēma pat līdz 250, bet pašreiz – aptuveni 25–30 cilvēku dienā. Tiklīdz varēja, iespēju saņemt poti labprāt izmantoja jauni un aktīvi cilvēki. Vakcinētājus aicināja uz darbavietām. Mediķi ir devušies izbraukumos un mājas vizītēs pa visu novadu. Grūti pat izsekot, cik reižu aktualizēta vakcinācijas rokasgrāmata.

Ārstniecības personas iespēju vakcinēties pret Covid-19 uztvēra ar lielu sapratni un cerību, ka tā palīdzēs sabiedrību izvest no pandēmijas. Tamdēļ likumsakarīgi, ka tieši tās poti saņēma pirmās – gan pašu personāls, gan ģimenes ārstu prakšu darbinieki ne tikai no Limbažu, bet arī kaimiņu novadiem.

Sabiedrības attieksme gan šajā jautājumā nav bijusi tik viennozīmīga. Vakcinācijas kabineta komandai psiholoģiski visgrūtāk bija strādāt rudenī, kad daudzi paši vēl nebija izlēmuši vakcinēties, bet darīja to galvenokārt darba dēļ. – *Darbdienas beigās esi piekusis ne tik daudz fiziski, cik no uzklausītajām negācijām,* – stāsta L. Česle. Savukārt I. Upmale ir sarūgtināta, ka cilvēki tik ļoti nenovērtē un pat noniecina zinātnieku ieguldīto darbu vakcīnu izstrādē. Vakcinācijas kabineta mediķes norāda, ka ziņneša vakcīnas, pie kādām pieder arī *Comirnaty* un *Spikevax*, imunizācijas vēsturē ir kaut kas jauns, bet pētījumi veikti jau vairāku desmitu gadu garumā. Šis bija brīdis, kad iegūtos rezultātus varēja izmantot vakcīnu izstrādē.

L. Česle secina, ka, cenšoties izdzīvot, gada gaitā mainījies arī pats vīruss. Jā, tas varbūt kļūst mazāk nikns un kaitīgs. Sākumperiodā tas bija bīstamāks, īpaši senioriem. Ja viņi ar to inficējās, iznākums bija diezgan neparedzams. – *Mēs jau arī nezinām, kādas būs sekas pēc šiem vieglajiem gadījumiem. Cilvēki masveidā izslimo un liela daļa priecājas, ka tamdēļ nebūs jāiet uz balstvakcīnu,* – skeptiska par sabiedrības nepamatoti vieglprātīgo attieksmi pret vīrusu ir mediķe. Viņai žēl, ka pienācis tāds laiks, kad sabiedrība ir ļoti sašķelusies. No otras puses, jāsecina, ka pēdējo 30 gadu laikā sabiedrības izglītībā bijis milzīgs robs. Citi bērnībā saņemtās potes nemaz neuzskata par vakcīnām, bet normālas reakcijas pēc jebkuras vakcīnas – temperatūru, kaulu laušanu, muskuļu sāpes – jau uztver kā kaut ko ārkārtēju.

Nereti mediķiem pārmet, ka slimo daudz vakcinēto. – *Jā, slimo, tostarp arī mūsu vakcinētie un pat pārslimojušie kolēģi. Neviens nav solījis, ka tā nebūs, bet vakcīna var pasargāt no iespējamas hospitalizācijas vai nāves,* – viņa uzsver. Sarunbiedres piebilst, ka varbūt vīruss un tā daba sabiedrībai skaidroti pārāk sarežģītā veidā, tāpēc daļa to īsti neizprot, nenoklausās speciālistu teiktajā līdz galam un, iespējams, pat neuztver nopietni un uzticas apšaubāmiem informācijas avotiem. Dzirdēta arī frāze, lai tad *dodot ar' to indi*. I. Upmale apzinās, ka šādi un līdzīgi epiteti nav domāti viņai personīgi, tomēr ir nepatīkami. Viņa atgādina, ka savulaik, pateicoties vakcīnai, izdevies būtiski ierobežot visai augsto tuberkulozes izplatību. Ārstei arī šķiet muļķīgi nevakcinēties ar domu ieriebt netīkamajai valdībai. Nereti cilvēki par vakcinēšanos aizdomājas vien tad, kad saskārušies ar tuvinieku nāvi. Tāpat gadījies tiem, kuri izslimojuši un iepriekš domājuši, ka *nekas traks jau nebūs*. Viņa katram iesaka izsvērt, kur ir lielāks risks – paciest vakcīnu vai saslimt.

Mediķi aizvadītā gada laikā izjutuši arī tuvinieku uzskatu atšķirības. Piemēram, gados vecs cilvēks vēlas vakcinēties un viņa rīcībspēja nekādā ziņā nav traucēta, bet ģimene, it kā rūpējoties par personas trauslo veselību, tam nepiekrīt. Cilvēks nekur neejot. Bet pie viņa taču nāk bērni, mazbērni! I. Upmales pieredzē bijuši vairāki gadījumi, kad seniori lūguši radiem neko neteikt un atzinuši, ka atnākuši uz poti *pa kluso*. L. Česle atklāj, ka reizēm viņi uz otro poti neatnāk. Savukārt mediķi saņem draudu un apvainojumu pilnus zvanus no piederīgajiem, ka vecais cilvēks esot ietekmēts un nav spējis pieņemt adekvātu lēmumu.

Gads kopš vakcinācijas uzsākšanas

Jau no pirmās dienas Limbažu poliklīnikas vakcinācijas kabinetā strādā SIA *Limbažu slimnīca* veselības aprūpes vadītāja Liene Česle (no labās), pneimonoloģe Ilze Upmale un ambulatorās nodaļas virsmāsa Ilona Binde. Iespējams, nākotnē vakcinācijas kabinetā varēs saņemt arī potes pret citām slimībām. To rādīs laiks

Pandēmija izcēlusi gaismā arī vēl vienu neglaimojošu īpašību – bezatbildību. I. Upmale zina gadījumu, kad pie pacientes mātes, kundzes gados, kaimiņiene ienākusi uz kafijas pauzi. Promejot piebildusi, ka vispār jau ir karantīnā, bet jūtas labi. Sirmā kundze gan pēc šī apciemojuma inficēšanos ar vīrusu neizturēja… – *Ja reiz esi karantīnā, tad esi karantīnā!* – strikti noteic I. Upmale. Citi brauc sabiedriskajā transportā ar apziņu, ka neviens jau nezina, ka tobrīd viņi to nemaz nedrīkst darīt.

Uz apkārtējās situācijas fona arvien spilgtāk iezīmējas arī necieņa pret apkārtējiem un pat klaja nicināšana, tostarp anonīmi komentāros internetā. Mediķes ir vienisprātis, ka nevienam nav tiesību citiem veltīt aizskarošus vārdus. – *Liela daļa sabiedrības vairs nezina, ko nozīmē brīvība, jauc to ar visatļautību. Jā, esam brīvi, bet tas arī uzliek pienākumus. Nevar būt tā – daru, kā gribu, jo esmu brīvs pilsonis. Tu esi sabiedrības daļa, un ar to jārēķinās. Var jau runāt par cilvēktiesībām, bet arī pārējiem ir tiesības dzīvot un nesaslimt,* – ir pārliecināta L. Česle.

Sarunbiedres uzskata, ka par kļūdām paša vakcinācijas procesa organizēšanā nevienu nevajadzētu vainot, jo sākumā nebija nekādu zināšanu. Pēc kara jau visi gudri, bet tā bija ārkārtas situācija un atbildīgās amatpersonas rīkojās tā, kā tobrīd uzskatīja par vajadzīgu. Arī uz Limbažiem sākumā varbūt neatveda tik daudz vakcīnu, cik gribētos, bet pēc tam loģistikas ķēdi sakārtoja un šobrīd nav nekādu problēmu. Mediķes vien pauž viedokli, ka papildu darbinieku ģimenes ārstiem vajadzēja piešķirt jau pašā vakcinācijas procesa sākumā, nevis tikai šogad. Ņemot vērā šo speciālistu noslodzi, pilnībā saprotams, ka viņiem nav bijis pietiekami daudz laika, lai ar katru individuāli izrunātu visus ar vakcināciju saistītos jautājumus.

I. Upmale tomēr zināmā mērā jūtas vīlusies Latvijas sabiedrībā un ir nepatīkami pārsteigta, jo gaidītās saliedētības vietā vērojama tendence citam citu *nograuzt*. Ārste uzskata, ka arī valstiskā līmenī amatpersonām un nozaru speciālistiem vajadzētu sanākt pie apaļā galda un izrunāt, kā būtu labāk. Viņasprāt, bija jomas, kur cilvēkiem, ievērojot epidemioloģiskās drošības noteikumus, varēja ļaut oficiāli strādāt. L. Česle piebilst, ka visbiežāk inficēšanās ar vīrusu notiek tieši to neievērošanas dēļ.

Limbažu novadā vakcinācijas aptvere ir gana augsta, bet vēl ir iespējas to palielināt. Zinātnieki uzskata, ka pārslimošanas gadījumā organisms ar laiku aizmirst, ko iemācījies, bet vakcīna nedaudz palīdz šo atmiņu atsvaidzināt un tās sniegtā imunitāte ir noturīgāka. Arī mediķi vēlas atgriezties normālajā dzīvē. Ja būs nepieciešams, vakcinēsies atkārtoti. – *Pasaule nav radīta, lai mēs dzīvotu noslēgti un no viena ierobežojuma līdz otram, bet gan tāpēc, lai tiešām varētu šo dzīvi baudīt,* – spriež L. Česle.

Sabiedrības integrācijas fonds

MAF Mediju atbalsta fonds

Vērienīgs un izaicinājumu pilns projekts

Nacionālā veselības dienesta (NVD) Vakcinācijas projekta nodaļas vadītāja **Eva JUHŅĒVIČA** stāsta, ka vakcinācijas process savā ziņā ir unikāls, jo pēdējo desmitgažu laikā tik vērienīga vakcinācija tiek īstenota pirmoreiz. Gada laikā aizsardzību pret Covid-19 saņēmuši aptuveni 1 300 000 Latvijas iedzīvotāju. Viņasprāt, svarīgs aspekts ir arī procesa horizontālais lielums, proti, tajā iesaistīti daudzi, tostarp mediķi, pašvaldības, valsts un nevalstiskās organizācijas, kā arī mēs katrs individuāli.

Amatpersona atzīst, ka pats par sevi gana izaicinošs bija jau pats procesa sākums. – *Saskārāmies ar vakcīnu trūkumu. Tas vien jau bija sarežģīti visiem iesaistītajiem gan no organizēšanas, gan īstenošanas viedokļa!* – viņa atminas. Arī šobrīd Covid-19 liek ikvienam strauji reaģēt uz izmaiņām un pārorganizēt darbu tā, lai atbilstoši jaunajai situācijai maksimāli ātri spētu nodrošināt vakcīnu pieejamību visiem Latvijas iedzīvotājiem. Kā vēl vienu būtisku izaicinājumu viņa min to, ka valstī nav vienotas iedzīvotāju kontaktu datubāzes, lai gadījumos, kad runa ir par sabiedrības drošību, varētu sasniegt katru Latvijas iedzīvotāju.

Sabiedrībā ne mazums diskusiju izvērties par to, kādā veidā tai pasniegta informācija par Covid-19 un vakcinēšanos. E. Juhņēviča piekrīt, ka komunikācija ar sabiedrību ir bijis un joprojām ir komplicēts process ar veiksmēm un neveiksmēm. Tajā iesaistījušies eksperti, mediķi, viedokļu līderi, kuri nenogurstoši stāstījuši par vakcīnu drošumu, nozīmi un atbildējuši uz iedzīvotāju jautājumiem. – *Visgrūtāk bija uzrunāt tos, kuri netic zinātnei un apšauba mediķu pamatotos argumentus, kā arī vecāka gadagājuma seniorus, kuriem ir dažādi apsvērumi un dzīves pieredze vakcinācijas noliegumam,* – secina NVD Vakcinācijas projekta nodaļas vadītāja.

Latvijā pieejamas vairāku ražotāju vakcīnas. Nedaudz vairāk kā puse vakcinēto saņēma *Comirnaty (Pfizer).* Vasaras otrajā pusē un rudenī iedzīvotāji aktīvi izvēlējās *Janssen,* tomēr jau tad Imunizācijas valsts padome šiem iedzīvotājiem ieteica astoņas nedēļas pēc potes saņemt mRNS tehnoloģijas (*Comirnaty* vai *Spikevax (Moderna)*) balstvakcīnu. Plānots, ka jau februāra beigās Latvijā būs pieejamas arī uzņēmuma *Novavax* izstrādātās vakcīnas, kam tirdzniecības atļauju Eiropas Komisija piešķīra pērnā gada nogalē. To, cik līdz šim valstij izmaksājusi viena iedzīvotāja vakcinēšana, vēl nevar pateikt, jo dati vēl tiek apkopoti un precīzs ziņojums par izmaksām būs martā.

Primāro vakcināciju uzsākuši 70,64% iedzīvotāju. Piemēram, senioru vidū (60+) vakcinācijas aptvere sasniegusi pat 81,4%, bet joprojām apmēram 98 tūkstoši šīs vecuma grupas pārstāvju to tomēr nav uzsākuši. Šobrīd aktīvi notiek balstvakcinācijas process. To saņēmuši jau 44% no tiem, kuriem saskaņā ar Imunizācijas valsts padomes rekomendācijām uz to ir tiesības.

Ja visu aizvadīto gadu aptveres ziņā atšķirība starp reģioniem bija diezgan būtiska, tad šobrīd tā ir izlīdzinājusies. Līderi ir Limbažu un arī Alūksnes un Valmieras novadi, kur aptvere ir aptuveni 73–74%. Ja skatās valsti kopumā, interesants šķiet Mārupes novads, kur vairākās vecuma grupās (tostarp 16–17 gadu vecu jauniešu vidū) vakcinācijas aptvere pārsniedz 90%.

E. Juhņēviča teic, ka galvenie uzsvari šobrīd ir uz tiešo uzrunāšanu: – *Sūtām personiskas īsziņas un e-pastus ar atgādinājumiem, ka pienācis laiks saņemt balstvakcīnu, veidojam visaptverošu iedzīvotāju datubāzi, kas būs ļoti noderīga nākotnei, un veicam skaidrojošo darbu visām grupām.* Viņa uzsver, ka ir būtiski nodrošināt vakcīnu pieejamību, tomēr vienlaikus jau ir sākta procesa pārstrukturēšana. Proti, vairs nedarbosies daudzi vakcinācijas centri, samazināsies vakcinācijas punktu skaits lielveikalos. Tomēr turpināsies izbraukuma vakcinācijas novados, mājās, ģimenes ārstu praksēs un ārstniecības iestāžu vakcinācijas kabinetos.

Vakcinācijas tempu ziņā Latvija gandrīz sasniegusi Eiropas Savienības vidējo līmeni un ir priekšā kaimiņvalstīm Igaunijai un Lietuvai. Līdz ar to rodas jautājums, vai un kurā brīdī varēs uzskatīt, ka vakcinācijas projekts būs noslēdzies. Tā vadītāja skaidro, ka 2022. gadā primārajā vakcinācijā aptverei jāsasniedz 75% un 80% to iedzīvotāju grupā, kam ir tiesības uz balstvakcīnu. Savukārt 60+ grupā tai vajadzētu būt 90%.– *Arī pašam vakcinācijas pret Covid-19 procesam pakāpeniski jākļūst par veselības nozares ikdienas sastāvdaļu jeb jābūt iekļautam iedzīvotāju vakcinācijas kalendārā,* – tādu pārliecību pauž E. Juhņēviča.

Galvenie vakcinācijas pret Covid-19 procesa pieturpunkti

2020
26.12. – Latvijā saņem pirmās vakcīnas
28.12. – sākas slimnīcu ārstniecības personāla, kas strādā ar Covid-19 pacientiem, kā arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbinieku vakcinācija pret Covid-19
2021
No 11.01. – vakcīnu var saņemt visas ārstniecības iestādēs strādājošās personas
No 03.04. – darbu sāk astoņi lielie vakcinācijas centri (līdz vasaras nogalei), pēc tam tie darbu atsāk oktobrī
No 03.05. – vakcīnu var saņemt ikviens iedzīvotājs vecumā no 18 gadiem
No 17.05. – vakcīnas var saņemt 16–17 gadu veci jaunieši
No 02.06. – vakcīnas var saņemt 12–15 gadu veci pusaudži
No 18.06. – darbu sāk vakcinācijas punkti tirdzniecības centros
No 16.09. – ar iespēju imūnsupresētām personām saņemt trešo poti sākas balstvakcinācijas process Latvijā
No 01.10. – visu ģimenes ārstu prakšu obligātā iesaiste vakcinācijas procesā
No 11.10. – senioru vakcinācijas aptveres kāpināšanā ar Ministru kabineta lēmumu iesaistās pašvaldības
No 15.10. Rīgā, no 05.11. arī Rēzeknē un Daugavpilī darbojas vakcīnbusi
No 16.12. – vakcīnu var saņemt arī bērni vecumā no 5 līdz 11 gadiem

Avots: NVD Vakcinācijas projekta nodaļa

Ģimenes ārste Viktorija Drāzniece Limbažos: – *Nestrādājam tikai statistikai*

Šajās dienās aprit gads, kopš vakcināciju pret Covid-19 sākām arī mūsu praksē. Atbilstoši valdības norādījumiem poti pret Covid-19 kā pirmie varēja saņemt seniori, pēc tam arī citu vecuma grupu hroniskie pacienti un visbeidzot ikviens, kurš to vēlējās. Pacientus ne tikai pie mums, bet visā Latvijā var iedalīt trijās grupās: tie, kas ļoti gribēja vakcinēties, šaubīgie un tie, kuri to ļoti negribēja un ir pārliecināti antivakseri. Pēc būtības varēja uzrunāt tikai šaubīgos. Ja cilvēks kādu apsvērumu dēļ pasaka skaidru *Nē!*, pret viņa gribu iet nevaram un arī šāds viedoklis ir jārespektē. Varbūt kādu pārliecināja valdības noteiktie ierobežojumi, sevišķi attiecībā uz darbu.

Vispirms vakcinējām tos, kuri paši zvanīja un par to interesējās. Lielākā daļa jau bija izlēmuši, mums uzticējās un papildu konsultācijas un skaidrojumi nebija nepieciešami. Sākumā gan bija ļoti neritmiskas vakcīnu piegādes. Kad tās kavējās, nācās cilvēkiem zvanīt un teikt, lai noteiktajā dienā nenāk, jo vakcīnu nav. Kad tās saņēmām, visus apzvanījām vēlreiz.

Procesu apgrūtināja arī tas, ka vakcinācijas sākumposmā ģimenes ārstiem nedeva

aktuālās jeb pacientu pieprasītākās vakcīnas. Vispirms saņēmām *AstraZeneca*, bet drīz pēc tam sākās antireklāma par to bīstamību dzīvībai un cilvēki tās vairs negribēja. Arī *Pfizer* vakcīnas to zemās uzglabāšanas temperatūras un īso realizācijas termiņu dēļ nesaņēmām uzreiz. Vien tad, kad ražotājs šos parametrus mainīja. Bija periodi, kad daudzi vēlējās *Johnson* poti, bet mums bija *Pfizer*. Kad gribēja *Pfizer*, varējām piedāvāt *Moderna*… Cilvēki ļoti sekoja līdzi aktuālajām tendencēm!

Vēlāk vakcinācija noritēja krietni raitāk. Cilvēki bija ļoti organizēti. Sevišķi tie, kuri potēties piekrita februārī, martā un aprīlī. Arī uz revakcināciju un balstvakcināciju viņi nāca ļoti atbildīgi, nekad nekavēja vai neaizmirsa. Vasarā iedzīvotāju aktivitāte bija zemāka. Vakcinējām vidēji reizi nedēļā, jo vienlaikus saorganizēt nepieciešamo pacientu skaitu bija diezgan grūti. Ja vakcīna pret Covid-19 būtu pilnšļircē (viena deva vienam cilvēkam), vakcinācijas aptvere būtu lielāka. Nestrādājam tikai statistikai, bet pērn visaktīvākais mēnesis bija decembris, kad poti saņēma 300 pacientu.

Vīrusa tālākā attīstība nav atkarīga tikai no situācijas Latvijā. Tas staigā pa visu pasauli un mutējas. Grūti pateikt, kāds tas atkal var nonākt pie mums.

No pārliecinoša atbalsta līdz pilnīgam noliegumam

Interneta aptaujā lūdzām iedzīvotājiem dalīties personīgajā pieredzē un paust viedokli par vakcinēšanos pret Covid-19. Tam atsaucās 161 respondents (129 sievietes un 32 vīrieši), divas trešdaļas no tiem vecumā no 31 līdz 59 gadiem. Vairums aptaujāto (131) atklāja, ka ir vakcinējušies, jo rūpējas par personīgo veselību, kā arī tas bija nepieciešams, lai turpinātu strādāt, apmeklēt tirdzniecības vietas, nodarbības un pasākumus. Savukārt to, ka tas jādara arī sabiedrības drošības dēļ, kā vienu no variantiem atzīmēja 34.

Pārsvarā cilvēki poti saņēmuši pie saviem ģimenes ārstiem, vakcinācijas centrā vai kabinetā. Pie balstvakcīnas tikuši 73 vakcinētie respondenti. Pret nākotnē teorētiski iespējamo ceturto poti vakcinēto attieksme gan ir visai skeptiska. Tai pārliecinošu *jāvārdu* teiktu vien 26. Pārējie skatīsies pēc situācijas (54) vai arī to nedomā darīt (51).

Vien 18 aptaujas dalībnieku atzīstas, ka vispār neinteresējas par vakcināciju. Pārējie informāciju par to smēlušies dažādos avotos, bet visbiežāk tomēr ziņās televīzijā, radio un interneta portālos.

Vakcinācija nu reiz ir tas jautājums, par ko pat atšķirīgi domājošie ir gandrīz vienisprātis – tās dēļ šķelšanās sabiedrībā ir jūtama. 111 par to ir pārliecināti, 45 tam piekrīt daļēji, to neizjūt vien pieci. Te arī viedokļu saskaņa beidzas un pamazām parādās jau minētā šķelšanās.

Trīs ceturtdaļas visu aptaujas dalībnieku pauž, ka, ņemot vērā šobrīd spēkā esošos noteikumus un ierobežojumus (no kuriem daļa pat drīzumā tiks atcelta), vakcināciju pēc būtības īsti par brīvprātīgu uzskatīt nevar. Vairums to pamato ar nostādīšanu tādas izvēles priekšā, ko kāds no respondentiem nodēvēja par šantāžu, – vakcinējies vai ej projām no darba. Bet kā uzturēt ģimeni? Ar likumu vakcinācija kā obligāta nav noteikta. Kāds gan pauž, ka to vajadzētu, jo brīvprātīgi joprojām trešā daļa iedzīvotāju nav varējuši saņemties un izdarīt to, kas būtu jādara. Cits arī vērtējis, ka neesam tik sociāli atbildīgi, lai tā būtu brīvprātīga.

Uzskatiem par vakcināciju ir ļoti plaša amplitūda – no pārliecinoša atbalsta līdz pilnīgam noliegumam. Atbalstītāji teic, ka uzticas zinātnei un ārstiem un vakcinēties vajadzētu visiem, jo dzīvojam sabiedrībā un dažkārt tautas kopējās veselības labā savs ego jānoliek malā. Citi pieļauj, ka vakcinācijai, iespējams, būtu jābūt obligātai riska grupām, bet ne visiem. Katrs var izvēlēties, kā rīkoties, bet nav savs viedoklis jāuzspiež citiem. Izskanēja arī piebilde, ka saslimušajiem nevakcinētajiem priekšroku ārstēšanā gan dot nevajadzētu.

Vakcinācijas noliedzēji, tostarp arī vakcinētie, ar bagātīgiem epitetiem neskopojas un sauc to par veltīgu pasākumu, netīru spēli, afēru, tautas muļķošanu un naudas izšķiešanu, politisko biznesu un ekonomikas sagraušanu, mākslīgi radītu cilvēku populācijas samazināšanu, diskrimināciju utt. Redzot straujo vīrusa izplatību un pat atkārtotu saslimstību arī vakcinēto vidū, viņi apšauba potes efektivitāti un uzskata, ka iedzīvotājiem jāsaņem zinātniski pamatota informācija, nevis neapstiprināti pieņēmumi. Vairākus bažīgus dara pašu un tuvinieku izjustās blaknes pēc vakcīnas saņemšanas. Kāda aptaujas dalībniece sacīja: – *Viedokļu jau ir pārāk daudz, nevajag to vairs apspriest.* Visticamāk, diskusijas par šo tēmu tik drīz tomēr nenorims ne valstiskā, ne sadzīviskā līmenī.

Ar aptauju un visiem iedzīvotāju viedokļiem varat iepazīties mājaslapā *www.auseklis.lv*, sadaļā *Projekti*.

Pielikuma redaktore Laila PAEGLE, tekstu autore Ieva OZOLA.

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par «Pārmaiņas tuvplānā» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis».
Tirāža – 3550 eksemplāru.